

Differences from revaluation in the event of a merger, amalgamation into a separate accounting entity or demerger

Lucia Ondrušová¹, Branislav Parajka²

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovak republic
E-mail: lucia.ondrusova@euba.sk

² University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovak republic
E-mail: branislav.parajka@euba.sk

Abstract: Differences from revaluation in the event of a merger, amalgamation into a separate accounting entity or demerger arising on the revaluation of assets and liabilities at fair value on the date preceding the decisive day. The use of the differences from revaluation in the event of a merger, amalgamation into a separate accounting entity or demerger is regulated by accounting procedures and can be used to increase share capital, the creation of a reserve fund, other funds, corporate funds, to cover losses, an increase in retained earnings, payment to shareholders or leaving in the differences from revaluation in the event of a merger, amalgamation into a separate accounting entity or demerger. However, equity accounts include share premium, other capital funds and differences from revaluation of assets and liabilities. These accounts are specific account and due to their legal regulation, the balance of the differences from revaluation in the event of a merger, amalgamation into a separate accounting entity or demerger can not be credited to these accounts.

Keywords: differences from revaluation, fair value, merger, amalgamation into a separate accounting entity, demerger

JEL codes: M40, M41

1 Súčasný stav - úvod do problematiky / Introduction

Obchodné spoločnosti sa pri uskutočňovaní podnikateľskej činnosti môžu rozhodnúť pri zvyšovaní svojej konkurencieschopnosti a zlepšenia postavenia na trhu uskutočniť rôzne vlastnícke transakcie. Vlastníckymi transakciami sa rozumejú akékoľvek transakcie, ktoré sa týkajú štruktúry spoločníkov, sumy vkladov spoločníkov, a následne aj sumy základného imania obchodnej spoločnosti (Máziková, 2010).

Uskutočňovanie vlastníckych transakcií či už z pohľadu investorov alebo z pohľadu samotnej obchodnej spoločnosti má viac dôvodov a medzi hlavné dôvody môžeme zaradiť získanie kapitálu na uskutočňovanie podnikateľskej činnosti, zvýšenie dôveryhodnosti spoločnosti, zníženie podielu spoločníka v spoločnosti a zamedzenie jeho vplyvu pri rozhodovaní o ďalšej existencii spoločnosti, získanie nových možností investovania rozšírením spoločnosti, precenenie majetku a záväzkov na reálnu hodnotu. Práve preceňovanie majetku a záväzkov na reálnu hodnotu majú povinnosť uskutočniť účtovné jednotky, ktoré sa rozhodli uskutočniť vlastnícke transakcie zrušenia spoločnosti bez likvidácie, ktorými sú zlúčenie, splynutie alebo rozdelenie spoločnosti.

Podľa § 69 ods. 3 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len obchodný zákonník) sa zlúčením rozumie postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku jednej spoločnosti alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú, už existujúcu spoločnosť, ktorá sa tým stáva právnym nástupcom zanikajúcej spoločnosti. Splynutím sa rozumie postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku dvoch alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú novozaloženú spoločnosť, ktorá sa svojím vznikom stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností.

Podľa § 69 ods. 4 obchodného zákonníka sa rozdelením rozumie postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku spoločnosti, pričom imanie zanikajúcej spoločnosti prechádza na iné, už existujúce spoločnosti, ktoré sa tým stávajú právnymi nástupcami zanikajúcej spoločnosti (rozdelenie spoločnosti zlúčením) alebo na novozaložené spoločnosti, ktoré sa svojím vznikom stávajú právnymi nástupcami zanikajúcich spoločností.

Precenenie majetku a záväzkov na reálnu hodnotu pri zlúčení, splynutí a rozdelení je potrebné uskutočniť ku dňu, ktorý predchádza rozhodnému dňu. Rozhodným dňom sa rozumie deň, ktorý je uvedený v zmluve o zlúčení, zmluve o splynutí alebo v projekte rozdelenia spoločnosti. Tento deň nesmie byť neskorší ako deň nadobudnutia účinkov zlúčenia, splynutia alebo rozdelenia spoločnosti. Precenenie majetku a záväzkov na reálnu hodnotu uskutočňuje zanikajúca účtovná jednotka s prihliadnutím na zásadu opatrnosti a vykáže len predpokladané riziká a straty. Práve preceňovanie majetku a záväzkov na reálnu hodnotu predstavuje pre zanikajúcu účtovnú jednotku zložitú problematiku účtovníctva a to predovšetkým v súvislosti s tým, aby účtovníctvo mohlo poskytovať verný a pravdivý obraz o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva (Pakšiová and Kubaščíková and Kršeková, 2015). Pri preceňovaní jednotlivých zložiek majetku a záväzkov je potrebné správne stanoviť predmet oceňovania, ktorý následne precení účtovná jednotka na reálnu hodnotu za predpokladu dodržania etických princípov (Mateášová and Meluchová, 2015).

2 Metodológia a zdrojové údaje / Methodology and Data

Oceňovanie predstavuje základnú a najzložitejšiu oblasť účtovníctva. Prostredníctvom oceňovania majetku a záväzkov sa vyjadruje ich hodnota v peňažných jednotkách, čím sa môže kvantifikovať predmet účtovníctva účtovnej jednotky, aby mohla účtovná závierka poskytovať verný a pravdivý obraz o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva. Pri skúmaní problematiky preceňovania majetku a záväzkov na reálnu hodnotu pri zlúčení, splynutí a rozdelení sme vychádzali z právnych predpisov upravujúcich problematiku oceňovania ako aj postupov účtovania, ktorými sú predovšetkým zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov a Opatrenie MF SR č. 23 054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov. Okrem právnych predpisov sme vychádzali aj z odborných článkov, ktoré s danou problematikou súviseli.

Pri riešení problematiky týkajúcej sa oceňovacích rozdielov, ktoré vznikajú pri precenení majetku a záväzkov na reálnu hodnotu pri zlúčení, splynutí a rozdelení, sme si najskôr našťudovali skúmanú terminológiu a právnu úpravu týkajúcu sa danej problematiky. Následne sme použili metódu analýzy a selekcie, aby sme vedeli vyvodiť závery.

3 Výsledky a diskusia / Results and Discussion

Zanikajúce účtovné jednotky pri zrušení spoločnosti bez likvidácie zlúčením, splynutím alebo rozdelením sú povinné ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu preceniť majetok a záväzky na reálnu hodnotu. Rozdiel medzi reálnou hodnotou a účtovnou hodnotou majetku a záväzkov je účtovná jednotka povinná účtovať v súlade s § 26 ods. 1 Opatrenia MF SR č. 23 054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov (ďalej len postupy účtovania) nasledovne:

- na účet opravných položiek, ak je reálna hodnota majetku nižšia ako účtovná hodnota tohto majetku,
- na účet rezerv, kde sa ich tvorba a zúčtovanie uskutočňuje na základe postupov nástupníckej účtovnej jednotky,

- výsledkovo alebo na účet 414 – Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov, ak ide o cenné papiere a podiely, deriváty, pri ktorých sa účtuje zmena reálnej hodnoty z dôvodu zostavenia účtovnej závierky,
- v iných prípadoch, neuvedených v predchádzajúcich bodoch na účet 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení.

V súlade s § 26 ods. 2 postupov účtovania sa účtovnou hodnotou majetku a záväzkov rozumie:

- hodnota majetku po zohľadnení odpisov vytvorených ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka,
- ocenenie metódou vlastného imania pri cenných papieroch a podieloch oceňovaných metódou vlastného imania ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka,
- hodnota majetku po zohľadnení opravných položiek vytvorených ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie,
- rezervy vytvorené ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie.

Podľa § 26 ods. 4 postupov účtovania zostatok účtu 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení, ktorý vznikol pri precenení majetku a záväzkov na reálnu hodnotu, v súlade so zmluvou o zlúčení, zmluvou o splynutí alebo s projektom rozdelenia spoločnosti, vykáže nástupnícka účtovná jednotka na účtoch účtovej skupiny 41 – Základné imanie a kapitálové fondy alebo na účtoch účtovej skupiny 42 – Fondy tvorené zo zisku a prevedené výsledky hospodárenia. Z uvedeného vyplýva, že účtovná jednotka môže oceňovací rozdiel použiť na zvýšenie základného imania, zvýšenie fondov zo zisku, usporiadanie straty účtovnej jednotky, zvýšenie nerozdeleného zisku účtovnej jednotky, ako aj na rozdelenie medzi spoločníkov, akcionárov.

Súčasťou účtovej skupiny 41 – Základné imania a kapitálové fondy sú aj účty 412 – Emisné ážio, 413 – Ostatné kapitálové fondy, 414 – Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov. Tvorba a použitie týchto účtov je veľmi špecifická a vzhľadom k tomu, by sa na týchto účtoch nemalo účtovať prerozdelenie zostatku z účtu 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení.

Na účte 412 – Emisné ážio sa účtuje rozdiel medzi menovitou hodnotou vydaných akcií a emisným kurzom týchto akcií a to pri zvyšovaní základného imania upísaním nových akcií alebo vkladov.

Účet 413 – Ostatné kapitálové fondy je špecifickým účtom, ktorý je súčasťou vlastného imania a je tvorený vkladmi jednotlivých spoločníkov, akcionárov do spoločnosti nad rámec vkladov do základného imania. Do 31.12.2017 tvorba a použitie ostatných kapitálových fondov boli upravené iba v postupoch účtovania. Iná právna úprava sa im nevenovala. Ostatné kapitálové fondy sa tvorili z peňažných a nepeňažných vkladov spoločníkov, akcionárov, nad rámec vkladov do základného imania. Na tomto účte sa účtoval hlavne bezodplatne prijatý majetok od spoločníkov, akcionárov do spoločnosti. Použitie ostatných kapitálových fondov však nebolo upravené ani v postupoch účtovania. Účtovná jednotka mohla tento fond použiť napr. na zvýšenie základného imania, úhradu straty alebo mohla vyplatiť časť tohto podielu spoločníkom, akcionárom.

Novela obchodného zákonníka zákonom č. 264/2017 Z. z. s účinnosťou od 1. 1. 2018 zaviedla pojem kapitálové fondy z príspevkov. Kapitálové fondy z príspevkov predstavujú pojem používaný obchodným zákonníkom a sú nimi chápané ostatné kapitálové fondy, ktorých pojem používajú postupy účtovania. Kapitálovými fondmi z príspevkov sa rozumejú vklady spoločníkov, akcionárov, ktoré nezvyšujú základné imanie spoločnosti.

Kapitálové vklady z príspevkov musia byť upravené v spoločenskej zmluve, v zakladateľskej zmluve, v zakladateľskej listine alebo v stanovách spoločnosti. Ich tvorba musí byť schválená zakladateľmi a to pri vzniku spoločnosti alebo valným zhromaždením, ak ich spoločnosť tvorí počas trvania spoločnosti. Splatenie príspevku do kapitálového fondu je rovnaké ako pri splácaní vkladu do základného imania spoločnosti a za kapitálový fond sa takýto príspevok považuje až okamihom splatenia. Zároveň obchodný zákonník stanovuje aj možnosti použitia kapitálového fondu z príspevkov a to iba na zvýšenie základného imania alebo môže ho prerozdeliť medzi akcionárov.

Účet 414 – Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov je účet, na ktorom účtuje účtovná jednotka zmenu reálnej hodnoty cenných papierov a podielov, zmenu reálnej hodnoty cenných papierov a podielov metódou vlastného imania, zmenu reálnej hodnoty derivátov a pod.

Z uvedeného vyplýva, že prerozdelenie oceňovacích rozdielov z precenenia majetku a záväzkov na reálnu hodnotu pri zlúčení, splynutí a rozdelení na účty emisného ážia, ostatných kapitálových fondov a oceňovacích rozdielov z precenenia majetku a záväzkov nie je možná. Zostatok účtu 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení je možné použiť iba na zvýšenie základného imania, tvorbu zákonného rezervného fondu, ostatných fondov alebo štatutárnych fondov, na úhradu straty, preúčtovanie na nerozdelený zisk, vyplatenie spoločníkom, akcionárom alebo ponechanie na účte 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení.

Záver / Conclusions

Účtovné jednotky pri zrušení obchodnej spoločnosti bez likvidácie zlúčením, splynutím alebo rozdelením sú povinné ku dňu, ktorý predchádza rozhodnému dňu preceniť majetok a záväzky na reálnu hodnotu. Rozdiel medzi reálnou hodnotou a účtovnou hodnotou majetku a záväzkov účtuje účtovná jednotka v závislosti od vzniknutého rozdielu buď na účet opravných položiek, rezerv, výsledkovo, na účet 414 – Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov alebo na účet 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí alebo rozdelení.

Zostatok účtu 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí alebo rozdelení vykáže nástupnícka účtovná jednotka na účtoch z účtovej skupiny 41 – Základné imanie a kapitálové fondy alebo na účtoch z účtovej skupiny 42 – Fondy tvorené zo zisku a prevedené výsledky hospodárenia a to v súlade so zmluvou o zlúčení, zmluvou o splynutí alebo s projektom rozdelenia. Avšak účtovná jednotka nemôže vzhľadom k jednotlivým typom účtov preúčtovať oceňovací rozdiel z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení na všetky účty vykázané v účtovej skupine 41 – Základné imania a kapitálové fondy a to vzhľadom k ich špecifikácii. Takýmto špecifickým účtom je účet emisného ážia, účet ostatných kapitálových fondov a účet oceňovacích rozdielov z precenenia majetku a záväzkov. Tvorba a použitie týchto účtov je špecificky upravená nie len postupmi účtovania, ale aj napr. obchodným zákonníkom a ich tvorba a použitie je úzko viazaná na danú oblasť vlastného imania, ktorej sa týkajú.

Zároveň môžeme konštatovať, že zostatok účtu 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení je možné použiť na zvýšenie základného imania, tvorbu zákonného rezervného fondu, ostatných fondov, štatutárnych fondov, na úhradu straty, preúčtovať na nerozdelený zisk minulých rokov, vyplatiť spoločníkom, akcionárom alebo ponechať na účte 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení.

Príslušnosť ku grantovej úlohe / Acknowledgments

Príspevok je spracovaný ako výstup grantovej úlohy APVV-16-0602 Zvyšovanie relevantnosti účtovných informácií v SR - od nákladov k hodnote Agentúry na podporu výskumu a vývoja.

Literárne zdroje a iné odkazy / References

Mateášová, M., Meluchová, J. (2015). The ethical aspect of the business in insurance in the conditions of a globalized financial market. In *Financial management of firms and financial institutions* [elektronický zdroj]: proceedings: 10th international scientific conference: 7th - 8th september 2015, Ostrava, Czech Republic: VŠB - Technical university of Ostrava, 2015. pp 783 - 790.

Máziková, K. (2010). *Zmeny vlastníckych transakcií v obchodných spoločnostiach*. Bratislava: Iura Edition.

Pakšiová, R., Kubaščíková, Z., Kršeková, M. (2015). Valuation of all Fungible Items ' Assets Reduction and its Influence on Measuring company's Performance. In *Financial management of firms and financial institutions* [elektronický zdroj]: proceedings: 10th international scientific conference: 7th - 8th september 2015, Ostrava, Czech Republic: VŠB - Technical university of Ostrava, 2015. pp 921-928.

Zákon č. 513/1991 Zb. obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

Opatrenie Ministerstva financií SR č. 23 054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.